

nyezet kialakította karakter megnyilatkozik. A *Pepi, a bűvár* című kis novella már többet villant föl az emberből.

A későbbi írásokban a környezet és esemény színessége háttérbe szorul. Az ember és ember, ember és környezet vagy kor közötti viszony foglalkoztatja, olyannyira, hogy olykor kissé el is hanyagolja az egyén megrajzolását. Pontosabban főként az egyén belső vívódásait bontja ki, azonban elhanyagolja annak hátterét, s ilyenkor túl általános marad az ember. Megfigyelhető ez a vonás legnagyobb, *Élet Mihály három szerencséje* című ciklusában is. Már maga a név túl általános alakot jelöl, akit az írásokban egy-egy helyzet során ismerhetünk meg, de nem érezzük viszonyainak összefüggéseit. Úgy látszik, az író számára itt nem is az ember lényeges, akit ábrázol, hanem a problémák, amelyek ábrázolásához csupán eszközül használja az embert. Általában a problémára való koncentrációból ered egy némileg publicisztikus megragadás.

Az elbeszélések olvasása során felmerülő műhelyproblémákat szükségképp ki-nagyítottuk, élesebben vetettük fel, mint ahogy az anyagban jelentkeznek. De így közelebb véltünk jutni az írások sajátos vonásaihoz. Monoszlóy sajátosan az ember-valóság viszonyában jelentkező problémából indul ki. Ha a problémát sikerül „visszavonatkoztatnia” az emberre, vagyis nemcsak ábrázolási eszközként szerepelteti: megteremti hitelesítő tér- és időbeli környezetét, a kiindulás nem válik akadályá. *A trombita*, a *Karácsonyi történet*, a *Hűtlenség*, de különösen *A gróf* című írásában például ez sikerrel jár. Nem mondhatjuk azonban sikertelennek az olyan típusú írásokat sem, mint az *Élet Mihály riporton*, de ez műfajilag más irányba tart. Ha ezeknél a stílust hozzáigazítaná a célhoz, egy Karinthyéhoz hasonló, a viszonyokban rejlő humort, groteskséget, paradoxságot kiaknázó ábrázolásmóddhoz juthatna. Úgy véljük, kiindulásának sajátos, erősen gondolati jellege korlátlanabb lehetőséget nyújt erre. (*Slovenské Vydavateľstvo Krásnej Literatúry*, 1965.)

NÉMETH FERENC

Buday György fametszete